

Gretesholm (6)

En ås ved Gretesholm har dannet et næs ud i Farum Sø. Her ligger jættestuen på Gretesholm ved et af oldtidens vigtige overgangssteder. På bakken overfor jættestuen er der gjort fund af flinteaffald, skræbere, flækker og sløbne tyknakkede økser.

Farumgård er i privat eje. Der er offentlig adgang gennem gården, men kun til fods. Cyklister må følge den afmærkede rute op gennem byen.

Farumgård (7)

Farumgård var oprindeligt, i 1300-tallet, en hovedgård ejet af biskoppen i Roskilde. Herfra kunne området styres. Efter reformationen i 1500-tallet overgik ejendommen til Kongemagten. Under hele enevælden benyttede kongen Farumgård som belønning til embedsmænd. I 1704 overtog amtsforvalter Jens Rostgaard Farumgård. Han får den franske arkitekt Francois Dieussart, som også byggede Sorgenfri Slot, til at opførte den 3-fløjede hovedbygning, som kan ses i dag.

Klavs Nars Holm (8)

Den lille ø i Farum Sø har ifølge sagnet fået navn efter Valdemar Atterdags hofnar Klavs. Kongen havde lovet ham en ø og for at holde sit ord, skænkede Kongen hofnarren den mindste ø i hele kongeriget. Mere sandsynligt er det dog, at holmen, en gang midt i 1600-tallet, har fået navn efter en beboer på holmen, som de lokale kaldte Klavs Nar.

Som tak for øen serverede Klavs Nar en ålesuppe for Kong Valdemar. Men suppen bestod kun af vand: "Som øen uden jord, saa suppen uden aal!"

Mølleådalens dannelse

Mølleådalen er en del af et stort, forgrenet dalsystem mellem Roskilde Fjord og Øresund. Der er forskellige bud på, hvordan dalene kan være dannet. Den ene går på, at det er smeltevandsfloder under istidens gletsjere, som har skåret tunneldale ned i undergrunden. En anden teori går på, at der inden istiden er sket forskydninger i de kalklag, der ligger under jordlagene. Disse forskydninger har så dannet et system af dale, som senere er blevet gennemstrømmet af istidens smeltevand.

Mølleådalen med Kalkgården nederst til højre og Farum Sø og Furesø i baggrunden.

Mere end ét navn

Mølleåen udspringer i Bastrup Sø og har sit udløb i Øresund. Åen har, fra sit udspring til Lyngby Sø, flere lokale navne: Mellem Bastrup Sø og Farum Sø, *Hestetangsåen*, mellem Farum Sø og Furesø, *Fiskebæk* og på strækningen mellem Furesø og Lyngby Sø løber åen i en gravet kanal, *Fæstningskanalen*.

Mølledrift

Mølleåen forbinder de 4 store søer; Bastrup Sø, Farum Sø, Furesø og Lyngby Sø. På sin 36 km lange vej til Øresund, har åen et fald på 29 m. Kombineret med en stabil vandføring, har det skabt grundlaget for, at der siden middelalderen har været opført en lang række vandmøller. Møllerne er blevet placeret, hvor terrænet gjorde det naturligt at lave passende opstemninger på åen. I åens nedre løb var vandføringen så stor, at møllerne fra 1600- til 1800-tallet kunne levere energi til nogle af Danmarks tidligste industrivirksomheder.

Vandhullet på gavlen ved Lyngby Mølle.

Natur

Mølleådalen fra Buresø til Furesø rummer mange unikke og værdifulde naturtyper, som er gået kraftigt tilbage både i Danmark og i hele Europa. Hele strækningen er derfor udpeget NATURA 2000 område, et værdifuldt naturområde af international betydning. Krogenlund Mose, Klevads Mose og Farum Sortemose, er vigtige levesteder for insekter og fugle og her findes et stort antal sjældne planter, som netop er afhængige af næringsfattig, fugtig og lysåben natur. For at hindre områderne i at gro til i skov medvirker Frederiksborg Amt til opsætning af hegn for græssende kreaturer eller udfører egentlig naturpleje.

Orkidéen, Maj-Gøgeurt kan opleves i Krogenlund Mose

< Grøn mosaikguldsmed

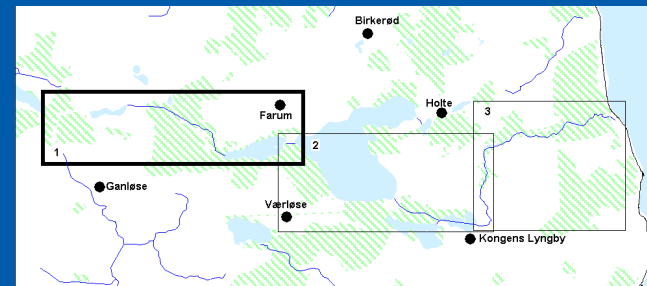
v Overjordisk rodnet fra bøg i Farum Skov

Mange af skovene i området er gamle græsningsskove. Det ses af stednavnene Farum Lillevang, Nyvang og Ganløse Ore. "Vange" var indhegninger til græsning og "øre" er et gammelt ord for græsningsoverdrev. Mange steder kan man se de gamle flerstammede bøge, som har fået deres skæve former af husdyrenes gnav og slid. Flere af skovene er i dag udpeget til naturskov, hvor væltede træer får lov til at ligge til glæde for svampe og insekter.

Den meget sjældne plante Murrude kan ses på de lodrette flader af Bastrup Tårn

Mølleådalen er et meget smukt og dramatisk naturområde med stejle, skovklædte bakker, store søer, stille moser og en perlerække af gamle vandmøller fra industriens barndom. Et sammenhængende system af stier gør det muligt at vandre eller cykle langs hele Mølleådalen fra Buresø syd for Lyngby, til Mølleåens udløb i Øresund, nord for Taarbæk.

Frederiksborg og Københavns amter har udgivet tre foldere, der giver forslag til turforløb og beskriver landskabet, naturen og kulturhistorien langs med ådalen:

Mølleådalen 1: Buresø til Fiskebæk

Mølleådalen 2: Fiskebæk til Lyngby (udkommer efterår/vinter 2005)

Mølleådalen 3: Lyngby til Øresund (udkommer efterår/vinter 2005)

Hent folderne på biblioteker og turistbureauer eller på amternes hjemmesider: www.frederiksborgamt.dk og www.kbhamt.dk

Mølleådalen 1: Buresø til Fiskebæk

Fra Buresø til Fiskebæk er der ca. 14 km. Turen, der er afmærket med skilte, forbinder de fire søer Buresø, Bastrup Sø, Farum Sø og Furesø. Landskabet er meget varieret og veksler mellem åbent land, skove og søer. Langs ruten findes mange kulturminde fra oldtiden og nyere tid samt meget værdifuld natur. Det smukke tunneldalslandskab byder på stejle stigninger og turen er ikke egnet for kørestolsbrugere. Ridning er forbudt på stien.

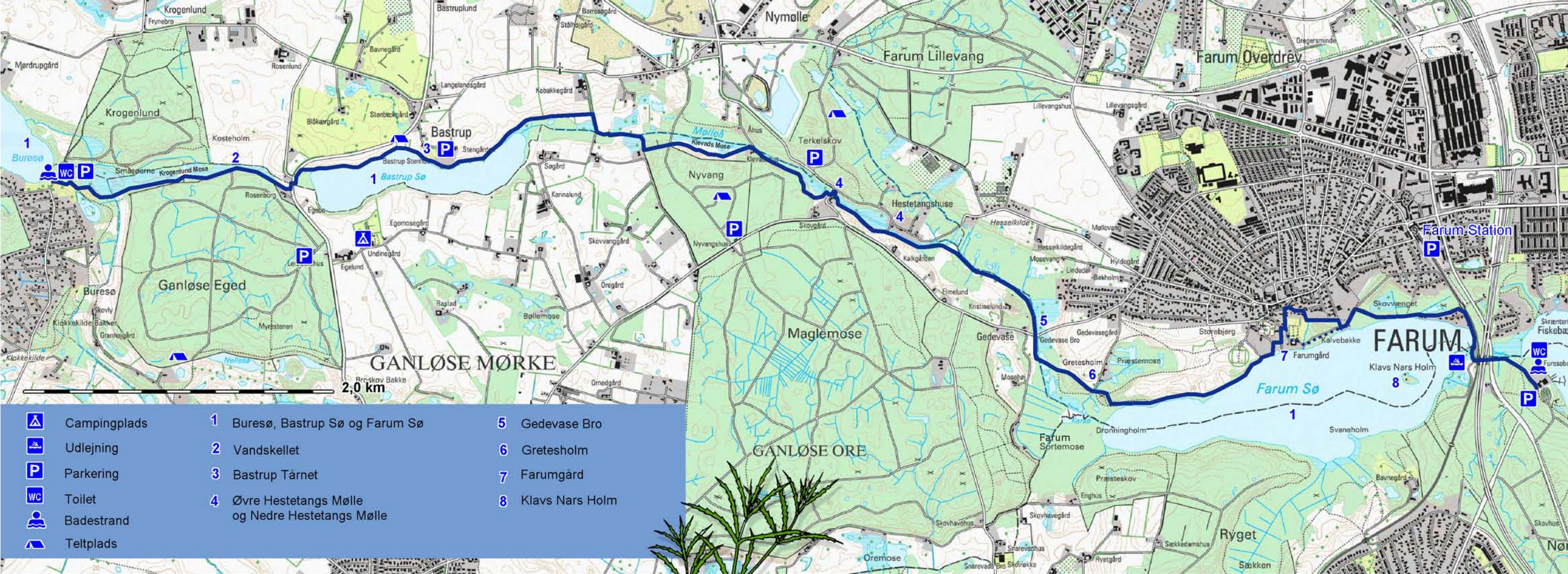
Mølleådalen 1. Buresø til Fiskebæk. Frederiksborg Amt, Landskabsafdelingen 2005. Fotos: Landskabsafdelingen, hvis ikke andre er nævnt. Tegning af Stor Najade: Jens Chr. Schou. Kort: © Kort- & Matrikelstyrelsen. Repro og tryk: Schweitzer Kbh.

Mølleådalen 1
Buresø til Fiskebæk

Teknik & Miljø
FREDERIKSBORG AMT

Allerede i Egnspanudvalgets "Københavnsegnens Grønne Områder" fra 1931 indgik en "Fodsti og cyklevej mellem Fiskebæk og Bastrup Sø langs Mølleåen". Planen var en forløber til "Fingerplanen", og den beskrev et sammenhængende system af friluftsområder. Områderne skulle fredes og holdes fri for bebyggelse, og benyttes til rekreation og udflugter. Med åbningen af stien nord om Bastrup Sø i foråret 2005 skulle der altså gå omkring 70 år, før der var et samlet stiforløb fra åens udspring ved Buresø til Øresund.

Buresø, Bastrup Sø og Farum Sø (1)

Frederiksborg Amt overvåger tilstanden af Buresø, Bastrup Sø og Farum Sø. Læs de seneste data på amtets hjemmeside www.frederiksborgamt.dk Buresø er den reneste af søerne. Her findes et rigt plantesamfund med omkring 20 arter af undervandsplanter, bl.a. den meget sjældne, Stor Najade. Bastrup Sø var tidligere præget af uklart vand, men efter at amtet i 1995-97 udførte bio-manipulation i søen, er den blevet væsentlig renere. Der blev opfisket i alt 7 ton fisk, og i flere omgange udsat geddeyngel.

Stor Najade

Farum Sø var indtil slutningen af 1960'erne belastet af spildevand fra byen, men i dag ledes spildevandet til Stavnsholt Renseanlæg, og søens tilstand og fiskebestand er forbedret. I alle tre søer er der gode muligheder for friluftsliv, bl.a. badeplads i Buresø og bådudlejning i Farum Sø. Find flere oplysninger på hjemmesiden: www.friluftskortet.dk

Vandskellet (2)

I en højde på 33,5 m over havniveau, mellem Buresø og Bastrup Sø, ligger vandskellet, hvor grundvandet føres i hver sin retning mod havet. Mod øst løber Mølleåen mod Øresund og mod vest er det Græse Å og Værebros Å mod Roskilde Fjord.

I Ganløse Eged findes mange parallelle hulveje fra omlægninger af tidlige nord-sydgående vejsystemer.

Bastrup Tårnet (3)

Tårnet er det største forsvarstårn i Nordeuropa. Det blev opført i tidlig middelalder, ca. år 1100. De tykke mure er resterne af et imponerende bygningsværk. Tårnet havde en god strategisk beliggenhed ved det nord-sydgående vejsystem mellem Roskilde og Helsingør, som passerede tunneldalene i vandskellet vest for Bastrup Sø. Tårnet blev bygget på en høj banke ned mod Bastrup Sø. Mod syd, øst og vest var der stejle skrånninger. Der var

kun adgang fra nordøst, hvor en voldgrav fuldendte fæstningen. Frederik VII, der interesserede sig for den nationale historie, købte Bastrup Tårnet. For at bevare resterne af voldanlæg og omgivelserne af ruinen blev området fredet i 1940.

Øvre - og Nedre Hestetangs Mølle (4)

Fra middelalderen blev vandkraften fra Mølleåen udnyttet til mølledrift. Den øvre mølle lå hvor Kalkværksvej krydser åen, og den nedre mølle ved broen nord for Kalkgården. Det var mindre kornmøller med møllehjul på omkring 1,5 m. I den nedre mølle, var der en kort overgang smedje, hvor vandhjulet drev en stor hammer. Møllen blev nedlagt i 1850'erne. Den øvre mølle blev nedlagt allerede i 1799, da mølleren fik tilladelse til at opføre en vindmølle, Nymølle.

Terkelskov har navn efter en møllerfamilie, som havde græsningret i skoven. Grus- og kalkgravning i Terkelskov har efterladt et kuperet landskab. Kalken blev brændt til mørtel bl.a. til bygning af de kongelige slotte. Kalkgravningen i Terkelskov ophørte i 1869, udkonkurreret af Faxe Kalkbrud. Herefter blev området plantet til med skov. Råstofgravningen har også givet navn til Kalkgården, som indtil 1999 fungerede som et traktørsted.

I dag er der privat bolig, hvor den Øvre Hestetangs Mølle i sin tid lå.

Gedevase Bro (5)

En „vase“ er et vadested gennem et vådområde. Med en blanding af grene og ris, jord og småsten skabte man tilbage i tiden en nogenlunde fast vej gennem vandløbet. Senere har en bro afløst vassen, men den gamle betegnelse er bevaret i navnet.